

**Konstitucionālo tiesu prakse. Ceļā no suverenitātes uz integrāciju (II)
 - Tiesu prakses pārskats-**

I. Eiropas Kopienu Tiesas (EKT) nozīmīgākie nolēmumi²

Eiropas Kopienu tiesību pamati un šo tiesību īstenošana			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Van Gend & Loos ³ (lieta 26/62)	1963	<ul style="list-style-type: none"> Eiropas Kopienu tiesību sistēmas patstāvība Eiropas Kopienu primāro tiesību tiešā iedarbība 	Sammlung (= Slg.) 1963, I ⁴ ; HV ⁵ , 1
Costa/ENEL (lieta 6/64)	1964	<ul style="list-style-type: none"> citastarp: Eiropas Kopienu tiesību pārākums - arī pār <i>vēlākām</i> nacionālajām tiesībām 	Slg. 1964, 1251 HV, 33
Intern. Handels- gesellschaft (lieta 11/70)	1970	<ul style="list-style-type: none"> Eiropas Kopienu tiesību pārākums arī pār nacionālajām konstitucionālajām tiesībām - arī pār nacionālajām pamattiesībām - tomēr: pamattiesību aizsardzība Eiropas Kopienu tiesībās 	Slg. 1970, 1125 HV, 35
Ratti (lieta 148/78)	1979	<ul style="list-style-type: none"> direktīvu tiešā iedarbība privātpersonas labā pēc direktīvu ieviešanas termiņa notecēšanas⁶ 	Slg. 1979, 1629 HV, 9
Simmenthal II (lieta 106/77)	1978	<ul style="list-style-type: none"> Eiropas Kopienu tiesību pārākuma iedarbība - piemērošanas pārākums: kolidējošā nacionālā tiesību norma netiek piemērota arī vēl pirms tās atcelšanas; - problemātiski: arī spēkā esamības pārākums? „Jaunu valsts likumdošanas aktu stāšanās spēkā tiktāl tiek ierobežota.. „? 	Slg. 1978, 629 HV, 36
Foto-Frost (lieta 314/85)	1987	<ul style="list-style-type: none"> nacionālās tiesas nedrīkst pašas konstatēt Eiropas Kopienu orgānu izdotu tiesību aktu spēkā neesamību 	Slg. 1987, 4199 HV, 261
Eiropas Ekonomiskā telpa I (atzinums 1/91)	1991	<ul style="list-style-type: none"> citastarp: Eiropas Ekonomikas kopienas dibināšanas līgums (EEKL) kā tiesību kopienas konstitucionāls akts⁷ - nevis „konstitucionāla akta“, bet gan „tiesību kopienas“ pamatojums 	Slg. 1991, I-6079 HV, 32, 432
Francovich (lieta C-6/90 u. 9/90)	1991	<ul style="list-style-type: none"> dalībvalstu atbildība par direktīvu neieviešanu saskaņā ar Kopienu tiesībām (pamatlēmums) 	Slg. 1991, I-5357 HV, 188
Köbler (lieta C-224/01)	2003	<ul style="list-style-type: none"> valsts atbildība saskaņā ar Kopienu tiesībām arī par Kopienas tiesībām prettiesiskiem augstākas instances lēmumiem 	Slg. 2003, I-10239, HV, 195
Kompetenču sadalījums			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
FÉDÉCHAR (lieta 8/55)	1956	<ul style="list-style-type: none"> "netieši noteikto pilnvaru" (<i>implied powers</i>) princips⁸ 	Slg. 1956, 295 HV, 133

¹ tulkojumu no vācu valodas veica *Līga Ziediņa, Samirs Askerovs, Kaspars Gailītis, Laila Niedre, Jūlija Kolomijceva, Kristīna Lufta un Ieva Vanaga*

² vairākumā gadījumos lēmumi pieņemti prejudiciāla nolēmuma sniegšanas procesā saskaņā ar EKL 234.pantu (agrāk – EEKL 117.pantu)

³ norāde: personu vārdi šajā tulkojumā netiek latviskoti

⁴ EKT spriedumu kopojums (vācu valodā)

⁵ EKT nolēmumu apkopojums *Hummer/Vedder*, Europarecht in Fällen, 4. izdevums 2005

⁶ skat. arī EKT lietu 79/83, Harz: pienākums iztulkot nacionālo likumdošanu pēc iespējas tuvāk direktīvas vārdiskajam saturam un mērķim

⁷ skat. jau iepriekš minēto EKT lietu: 294/83, Les Verts

Allgemeines Präferenzsystem I (lieta 45/86)	1987	<ul style="list-style-type: none"> tiesiskā pamata izvēlei jābūt pamatotai ar objektīviem, tiesas ceļā pārbaudāmiem iemesliem atsaukšanās uz EEKL 235.pantu (tagad – EKL 308.pantu) iespējama tikai subsidiāri 	Slg. 1987, 1493 HV, 150
Tabakas reklāma (lieta C-376/98)	2000	<ul style="list-style-type: none"> Kopienām nav kompetences aizliegt tabakas reklāmu vispār <ul style="list-style-type: none"> - kompetences robežas tiesību harmonizēšanai Kopienas iekšējā tirgū saskaņā ar EKL 100.a pantu (tagad – EKL 95. pants) (viena no pirmajām lietām par <i>stingro</i> kompetences kontroli) 	Slg. 2000, I-8419 HV, 143
Pamattiesības			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Stauder (lieta 29/69)	1969	<ul style="list-style-type: none"> pamattiesības kā vispārīgie tiesību principi Kopienas tiesībās 	Slg. 1969, 419 HV, 301
Nold (lieta 4/73)	1974	<ul style="list-style-type: none"> kopīga dalībvalstu konstitūciju „tālāk nodošana“ kā izejas punkts EKT praksei pamattiesību jautājumos pamattiesības var tikt ierobežotas par labu publiskajām interesēm (it sevišķi Kopienas mērķu īstenošanas labā) 	Slg. 1974, 491 HV, 303
Hauer (lieta 44/79)	1979	<ul style="list-style-type: none"> kopīga dalībvalstu konstitūciju „tālāk nodošana“ un ECK (Eiropas Cilvēktiesību konvencija) kā izejas punkts pašu tiesu praksei pamattiesību jautājumos ierobežojumi un ierobežojumu-ierobežojumi (<i>Schranken-Schranken</i>) (ierobežojumu argumentācija, salīdzinot tiesības, samērīgums, pamattiesību būtiskā satura absolūta aizsardzība) 	Slg. 1979, 3727 HV, 304
Banānu tirgus kārtība (lieta C-280/93)	1994	<ul style="list-style-type: none"> plaša nodarbošanās brīvības ierobežošana <ul style="list-style-type: none"> - vairākkārtēji kritizētais piemērs „plašai“ ierobežojumu-ierobežojumu pārbaudei un ar to saistītā <i>maz efektīvā pamattiesību iedarbību</i> EKT jurisdikcijā - vienpusēja Kopienas likumdevēja „rīcības brīvības“ pastiprināšana pamattiesību aizskāruma gadījumā - prettiesisks pamattiesību aizskārums tikai tad, ja līdzeklis ir „acīmredzami nepiemērots“ 	Slg. 1994, I-4973 HV, 85
Tanja Kreil (lieta C-285/98)	2000	<ul style="list-style-type: none"> brīva pieeja dienestam armijā un tiesības izmantot ieroci arī sievietei <ul style="list-style-type: none"> - arī nacionālajās konstitucionālajās tiesībās (→ sekoja grozījumi Vācijas Pamatlikuma (<i>Grundgesetz</i>) (turpmāk – Pamatlikums) 12.a panta ceturtajā daļā) - šādas brīvas pieejas ierobežojumi nesavienojami ar vienlīdzīgās attieksmes direkktīvu (76/207/EEKL) 	Slg. 2001, I-7079 HV, 330
Biopatenta-direktīva (lieta C-377/98)	2001	<ul style="list-style-type: none"> cilvēka cieņa kā Kopienas tiesību vispārīgs princips 	Slg. 2001, I-7079
Carpenter (lieta C-60/00)	2002	<ul style="list-style-type: none"> ņemot vērā pamattiesības uz ģimenes dzīvi, valsts, kurā persona no citas dalībvalsts sniedz pakalpojumu, nedrīkst liegt uzturēšanos šīs personas laulātajam savā teritorijā <ul style="list-style-type: none"> - problemātiski: tādējādi dalībvalstis ir saistītas ar ES tiesībām arī ārpus Kopienas tiesību ieviešanas un izpildes teritorijas 	Slg. 2002, I-6279
Mangold (lieta C-144/04)	2005	<ul style="list-style-type: none"> diskriminācijas aizliegums vecuma dēļ kā Kopienas tiesību vispārējs tiesību princips <ul style="list-style-type: none"> - tāpēc ņemams vērā vēl pirms ir beidzis direktīvas 2000/78/EG ieviešanas nacionālajās tiesībās termiņš⁹ 	Slg. 2005, I-9981

⁸ skat. arī EKT lietu 22/70, AETR: no Kopienas tiesībām (arī sekundārajām tiesībām) izrietošā kompetence Kopienai slēgt strapatautiskus līgumus

⁹ Taču tagad skatīt arī EKT spriedumu lietā C-427/06, Bartsch. Šajā spriedumā EKT atzina, ka nepastāv vispārējs diskriminācijas aizliegums, kas būtu jāievēro arī tad, ja dalībvalstu tiesā izskatāmajai lietai nav saistības ar Kopienas tiesībām.

<p>Kadi/Al Barakaat (apvienotās lietas C-402/05 P, C-415/05 P)</p>	<p>2008</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tiesību aktu, kuri ievieš ANO Drošības Padomes Sankciju komisijas lēmumus par terorisma apkarošanu, kas neatstāj Padomei rīcības brīvību, atbilstības pamattiesībām pārbaude • EKT apstiprina līdzšinējo pamattiesību aizsardzības praksi, konkrēti un efektīvi pārbaudot tiesību uz īpašumu aizsardzību, tiesības tikt uzklautam tiesā un tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību 	<p>Internets</p>
<p>Pamatbrīvības un pamattiesības</p>			
<p>Schmidberger (lieta C-112/00)</p>	<p>2003</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pamattiesības kā ekonomisko pamatbrīvību nerakstītās robežas <ul style="list-style-type: none"> - lai ievērotu taisnīgu līdzsvaru, intereses ir jāizsver, ņemot vērā visus konkrētās lietas apstākļus - ņem vērā: dogmātiski šī EKT argumentācija aprobežojas ar pašsaprotamā formulēšanu, kam ir jādarbojas katrā tādā tiesību sitēmā, kas ir balstīta uz pamattiesību ievērošanu! 	<p>Slg. 2003, I-5659 HV, 527</p>
<p>Laval (lieta C-341/05)</p>	<p>2007</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pilsonim ir pienākums, īstenojot pamattiesības, ievērot samērīguma principu • arodbiedrību tiešs pienākums kolektīvu pasākumu gadījumā ievērot pakalpojumu sniegšanas brīvību <ul style="list-style-type: none"> - tādējādi būtisku arodbiedrību pamattiesību īstenošanai attiecībā uz ārvalstu pakalpojumu sniedzējiem ir jābūt attaisnojamai(!) 	<p>Slg. I-11767</p>

II. Nozīmīga dalībvalstu konstitucionālo tiesu prakse

Iepriekšēja piezīme

Dalībvalstu konstitucionālo tiesu kompetencē neietilpst lemt par tiem *Eiropas tiesību* jautājumiem, kuri saskaņā ar EKL 220. pantu ietilpst EKT kompetencē. Dalībvalstu tiesu praksei jāprobežojas ar *valsts tiesību* jautājumiem, kas saistīti ar dalībvalstu piedalīšanos integrācijas procesā. Tā, piemēram, ja nacionālā konstitucionālā tiesa konstatētu, ka Eiropas Savienība ir pārkāpusi savu pilnvaru apjomu, tas būtu tikai autoritatīvs viedoklis par Eiropas tiesību jautājumu un nekas vairāk.

Itālijas Konstitucionālā tiesa (<i>Corte costituzionale</i>)			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Frontini Franco (Sent. 183/73)	1973	<ul style="list-style-type: none"> nepieļaujamība pārbaudīt Eiropas Kopienu sekundāros tiesību aktus nacionālajās tiesās bet pamattiesību kodola sargāšana, pārbaudot dibināšanas līgumu atbilstību konstitūcijas pamatprincipiem arī turpmāk - taču šāda veida konflikts ir gandrīz neiespējams 	Europarecht 1974, 255 ¹⁰
Granital (Sent. 170/84)	1984	<ul style="list-style-type: none"> plaša Kopienas tiesību pārākuma atzīšana, taču ar nosacījumu, ka netiek apdraudēts pamattiesību kodols 	CMLRev 1984, 760 ¹¹
Vācijas Federālā Konstitucionālā tiesa (<i>Bundesverfassungsgericht</i>)			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
EEK regulas	1967	<ul style="list-style-type: none"> konstitucionālā sūdzība par EEK regulām nav pieļaujama (jo tās nav izdevis Vācijas „publiskās varas orgāns“) 	BVerfGE 22, 293 HV ¹² , 44
Piena pulveris	1971	<ul style="list-style-type: none"> Kopienas tiesības kā patstāvīga tiesību sistēma Pamatlikuma 24. panta pirmajā daļā (tagad – 23. panta pirmā daļa) Vācijas tiesām uzliktais pienākums, piemērot Kopienas tiesības Kopienas tiesību pārākums – nacionālās tiesas spriedums par kolidējošu nacionālo tiesību normu nepiemērošanu 	BVerfGE 31, 145 HV, 42
Kamēr I („Solange I“)	1974	<ul style="list-style-type: none"> kamēr Kopienas tiesības nesatur Parlamenta pieņemtu pamattiesību katalogu, kas būtu līdzvērtīgs Pamatlikuma pamattiesību katalogam, Federālā Konstitucionālā tiesa sargā Pamatlikumā ietvertās pamattiesības, lemjot konkrētās normas kontroles procesā par Kopienas tiesību piemērošanu - dibināšanas līgums uzliek par pienākumu konflikta gadījumā Kopienai meklēt risinājumu, kurš saskanētu ar Pamatlikumā noteikto pienākumu Pamatlikuma 24. panta pirmā daļa (tagad – 23. panta pirmā daļa) pilnvaro nevis nodot valsts varu kādai citai starpvalstu institūcijai, bet gan tikai atver tiesību sistēmu supranacionālo tiesību tiešai iedarbībai un piemērošanai. pamattiesību 24. panta pirmā daļa nepieļauj iejaukšanos Konstitūcijas identitātē 	BVerfGE 37,271 (277 ff.) HV, 45

¹⁰ tulkojums vācu valodā; oriģinālā valodā skat. www.cortecostituzionale.it/deu/attivitaecorte/pronunceemassime/massime/schedaMS.asp?Comando=LET&NoMS=6955&TrmT=&TrmL=

¹¹ oriģinālā valodā skat. www.cortecostituzionale.it/deu/attivitaecorte/pronunceemassime/massime/schedaMS.asp?Comando=LET&NoMS=9754&TrmT=&TrmL=

¹² EKT nolēmumu apkopojums *Hummer/Vedder*, Europarecht in Fällen, 4. izdevums 2005

Kamēr II („Solange II“)	1986	<ul style="list-style-type: none"> • kamēr Kopienas nodrošina pietiekamu pamattiesību aizsardzību, kā to sargā arī Pamatlikums, Federālā Konstitucionālā tiesa atteiksies no piekritības izvērtēt Kopienas sekundāro tiesību piemērošanas jautājumus; šādi pieteikumi konkrētās normu kontroles procesa ietvaros netiks pieņemti izskatīšanai • EKT kā likumīgais tiesnesis Pamatlikuma 101. panta pirmās daļas 2. teikuma izpratnē • EEKL regulu tiešā spēkā esamība un piemērojamības pārākums izriet no <i>tiesību piemērošanas pavēles (Rechtsanwendungsbefehl)</i>, kas ir dota likumā par EEKL atbalstīšanu <ul style="list-style-type: none"> - Pamatlikuma 24. panta pirmā daļa (tagad – 23. panta pirmā daļa) atļauj piemērošanas un spēkā esamības pārākumu nacionālajās <i>tiesību piemērošanas pavēlēs</i> 	BVerfGE 73, 339 (366 ff.) HV, 52
Kloppenburg	1987	<ul style="list-style-type: none"> • EKT prakse direktīvu tiešās piemērojamības jautājumos nevar tikt apstrīdētā; EKT tiesību tālākveidošanas leģitimitāte 	BVerfGE 75, 223 HV, 18
Tabakas marķēšanas direktīva (Palātas lēmums)	1989	<ul style="list-style-type: none"> • konstitucionālās sūdzības nav iespējamās par federālās valdības līdzdarbību Kopienas sekundāro tiesību aktu radīšanas procesā (jo tas nav publiskās varas akts pieņemts attiecībā uz pilsoni) 	EuR 1989, 270 NJW 1990, 974 HV, 61
Māstrihtas spriedums	1993	<ul style="list-style-type: none"> • Eiropas Savienība kā <i>valstu apvienība (Staatenverbund)</i>, nevis federāla valsts <ul style="list-style-type: none"> - dalībvalstis kā „līgumu kungi“; nav iespējama Savienības kompetenču-kompetence (<i>Kompetenz-Kompetenz</i>) • demokrātijas princips neattur no līdzdalības pārnacionālā kopienā, taču šādai līdzdalībai ir nepieciešama demokrātiska leģitimitāte <ul style="list-style-type: none"> - to vispirms rada dalībvalstu tautas attiecībā uz nacionālajiem parlamentiem; bet tikai papildinoši – aizvien pieaugoši – arī Eiropas Parlaments - Savienības demokrātiskie pamati ir jāsteno kopsolī ar integrācijas procesu - kompetences sakoncentrēšana Padomes kā izpildvaras orgāna „rokās“ ir neiedomājama, tomēr pilnvarām, kas paliek Vācijas Bundestāgam, ir jābūt pietiekami nozīmīgām • Pamatlikuma 38. pants izslēdz valsts varas tiesību nodošanu, kas būtu nenoteikta un suverenitātes saturu mazinoša <ul style="list-style-type: none"> - vispārīgs Savienībai nodots pilnvarojums vai kompetenču-kompetences nodošana nebūtu pieļaujama - pilsonis var vērsties ar konstitucionālo sūdzību par tiesībām uz politisko līdzdarbību un ietekmi, kas izriet no Pamatlikuma 38. panta • Federālā Konstitucionālā tiesa pārbauda Savienības tiesību aktus saistībā ar kompetences robežu ievērošanu <ul style="list-style-type: none"> - dibināšanas līgumi izšķir starp līguma iztulkošanu un tā paplašināšanu - tādējādi literatūrā ir mēģinājumi konstruēt tādu tiesību figūru kā „kompetenču pārkāpjošais tiesību akts“ („<i>ausbrechender Rechtsakt</i>“) • Federālās Konstitucionālās tiesas un EKT sadarbības attiecības pamattiesību aizsardzībā¹³ <ul style="list-style-type: none"> - Federālā Konstitucionālā tiesa aizsargā pamattiesības Vācijā ne tikai gadījumos, kad tās tiek pārkāptas no valsts orgānu puses - EKT nodrošina pamattiesību aizsardzību individuālā gadījumā, Federālā Konstitucionālā tiesa aprobežojas ar neatņemamo pamattiesību standartu vispārēju nodrošināšanu - tādēļ daudz literatūras par (šķietamajām) iespējām veidot šīs sadarbības attiecības 	BVerfGE 89, 155 NJW 1993, 3047 HV, 64
Televīzijas direktīva	1995	<ul style="list-style-type: none"> • federālai valdībai Kopienas orgānos ir jasargā valsts kompetences, kuras Vācijā ir nodotas federālajiem subjektiem, proti, zemēm, no Kopienas iejaukšanās¹⁴ 	BVerfGE 92, 203 HV, 94
Vietu sadale EP (Palātas lēmums)	1995	<ul style="list-style-type: none"> • nevienlīdzīga vietu sadale starp dalībvalstīm Eiropas Parlamentā nav pretrunā vēlēšanu tiesību vienlīdzībai <ul style="list-style-type: none"> - jo tā atbilst ES kā valstu apvienības raksturam 	NJW 1995, 2216 HV, 83

¹³ De facto atcelts ar BVerfGE 102, 147 (Banānu tirgus kārtība)

¹⁴ skat. regulējumu Pamatlikuma 23. panta ceturtajā līdz sestajā daļā (un (*Ausführungsgesetz*) Izpildes likuma)

Monetārā savienība	1998	<ul style="list-style-type: none"> konstitucionālā sūdzība pret eiro ieviešanu ir acīmredzami nepamatota <ul style="list-style-type: none"> piekrišanas likums Māstrihtas līgumam kā satura un ierobežojumu noteikšana pamattiesību uz īpašumu izpratnē (Pamatlikuma 14. panta pirmās daļas 2. teikums) ekonomiski novērtējumi un prognozes līdzīgi kā pārbaudot konverģences kritērijus pēc EKL 109.j panta (tagad – 121) nedrīkst tikt vērtēti pamattiesību individuālizētā mērogā 	BVerfGE 97, 350 HV, 83
Banānu tirgus kārtība	2000	<ul style="list-style-type: none"> pamattiesību aizsardzība Federālajā Konstitucionālajā tiesā ES lietās tikai saskaņā ar Solange II spriedumā izstrādāto formulu <ul style="list-style-type: none"> slēpta korekcija tiesas spriedumam Māstrihtas lietā, apgalvojot kontinuitāti; jēdziens "sadarbības attiecības" vairs netiek lietots! tiesu pieteikumu un konstitucionālo sūdzību pamatojumam tiek izvirzītas stingras prasības <ul style="list-style-type: none"> tiek prasīta salīdzināšana pamattiesību aizsardzībā nacionālā un Savienības līmenī pēc parauga Solange II spriedumā; jākonstatē, ka obligātā un pienācīga aizsardzība Eiropas Savienībā kopumā vairs nav nodrošināta 	BVerfGE 102, 147 HV, 93
Eiropas apcietināšanas orderis	2005	<ul style="list-style-type: none"> Vācijas likumdevējam, ieviešot ietvarlēmumu par Eiropas apcietināšanas orderi, ir jāievēro samērīgums, ierobežojot pamattiesības netikt izdotam (Pamatlikuma 16. pants); likumdevējam ieviešanas rīcības brīvība, kuru Savienības tiesības piešķir dalībvalstīm, ir jāizmanto pamattiesību saudzējošā veidā 	BVerfGE 113, 273
Francijas Konstitucionālā padome (<i>Conseil constitutionnel</i>)			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Māstrihta I (92-308 DC)	1992	<ul style="list-style-type: none"> <i>Nacionālās suverenitātes princips</i> (Konstitūcijas preambula kopsakarā ar 1789. gada Cilvēktiesību un pilsoņtiesību deklarācijas 3. pantu) neliedz piederību kādai pārnacionālai organizācijai; taču pienākumi, kuri skar "conditions essentielles d'exercice de la souveraineté nationale", prasa iepriekšēju konstitūcijas grozīšanu¹⁵ <ul style="list-style-type: none"> šāds pienākums monetārās savienības und kopienas vīzu politikas gadījumā; salīdz. tagad Konstitūcijas. 88-2 pants Eiropas Savienības pilsoņu pašvaldību vēlēšanu tiesības ir nesavienojamas ar Konstitūcijas 3. panta ceturto daļu, jo ietekmē Senāta vēlēšanas.¹⁶ <ul style="list-style-type: none"> tāpēc, ka attiecīgās tautas pārstāvniecība veido orgānu, kas vēl netieši ievēlētu Senātu un Senāts piedalās nacionālās suverenitātes īstenošanā (3. panta pirmā daļa); salīdz. tagad Konstitūcijas. 88-3.pants (Eiropas Savienības pilsoņi tiek izslēgti tikai no piedalīšanās Senāta vēlēšanas) Savienības pilsoņu vēlēšanu tiesības Francijā, ievēlot Eiropas Parlamentu, ir neapstrīdamas <ul style="list-style-type: none"> 3. panta ceturta daļa šajā gadījumā nav būtiska, jo Eiropas Parlaments atrodas ārpus Francijas Republikas valsts struktūras pietiekamu pamattiesību aizsardzību Savienībā nodrošina ESL F. panta otrā daļa (tagad – 6. panta otrā daļa) 	Recueil, 55 ¹⁷
Māstrihta II (92-312 DC)	1992	<ul style="list-style-type: none"> Māstrihtas līgums ir atbilstošs (grozītai) konstitūciju nekādu materiāltiesisku robežu konstitūcijas grozīšanai, izņemot Konstitūcijas 89. panta ceturto daļu (republikas valdīšanas forma) procesā pēc Konstitūcijas 54. panta netiek pārbaudītas konstitūcijas grozīšanas robežas 	Recueil, 76 ¹⁸
Māstrihta III (92-313 DC)	1992	<ul style="list-style-type: none"> nekāda normu kontrole pār likumiem, kas pieņemti tautas nobalsošanā 	Recueil, 94 ¹⁹

¹⁵ sal. Francijas Konstitūcijas 54. pantu

¹⁶ asāk Vācijas Federālā Konstitucionālā tiesa (BVerfGE 83, 37) attiecībā uz Pamatlikuma 20. panta otrās daļas 1. teikumu: „Tauta“ ir tikai valsts tauta [attiecīgajai valstij piederīgie], tāpēc tīras ārzemnieku tiesības vēlē pašvaldību nav pieļaujamas; taču tagad skat. jauno regulējumu Pamatlikuma 28. panta pirmās daļas 3. teikumā

¹⁷ publicēts arī www.conseil-constitutionnel.fr/decision/1992/92308dc.htm

¹⁸ publicēts arī www.conseil-constitutionnel.fr/decision/1992/92312dc.htm

Amsterdamas līgums (97-394 DC)	1997	<ul style="list-style-type: none"> • kompetenču pārņemšana vīzu, migrācijas un patvēruma jautājumos skar "conditions essentielles d'exercice de la souveraineté nationale" - tādēļ Amsterdamas līguma ratifikācija prasa grozījumus konstitūcijā 	Recueil, 344 ²⁰
Economie numérique (2004-496 DC)	2004	<ul style="list-style-type: none"> • EK direktīvu ieviešana saskaņā ar Konstitūcijas 88-1 pantu ir atļauta; izņēmumiem jābūt skaidri noteiktiem Konstitūcijā ["disposition expresse contraire"] • bez šādas skaidras atrunas Konstitūcijā kompetenču ievērošanas un pamattiesību aizsardzības kontrole ar EK direktīvām ir tikai Kopienas jurisdikcijas uzdevums 	Recueil, 101 Internets ²¹
Līgums par Konstitūciju Eiropai (2004-505 DC)	2004	<ul style="list-style-type: none"> • tikai daži noteikumi, kuri nodod kompetences vai maina to īstenošanas veidu (īpaši atteikšanās no vienbalsības), aizskar "conditions essentielles d'exercice de la souveraineté nationale"; turklāt dalībvalstu parlamentiem piešķirto jauno tiesību īstenošanai ir nepieciešami grozījumi konstitūcijā • Līgumam par Konstitūciju piemīt starptautiska līguma tiesiskā daba • Pamattiesību harta nav pretrunā Francijas konstitūcijai 	Recueil, 173 Internets ²²
Intelektuālā īpašuma tiesības informācijas sabiedrībā (2006-540 DC)	2006	<ul style="list-style-type: none"> • EK- direktīvu ieviešana nacionālajās tiesībās ir konstitucionāltiesisks pienākums <ul style="list-style-type: none"> - nolēmumā "économie numérique" (2004-496 DC) nostiprinātā jaunā virziena vispārēja nostiprināšana • taču tā nevar būt pretrunā tādām noteikumiem vai principam, kas ir daļa no <i>Francijas Konstitūcijas identitātes</i> ["inhérent à l'identité constitutionnelle de la France"], izņemot gadījumus, kad Konstitūcijas pieņēmējs ["constituant"] tam ir piekritis <ul style="list-style-type: none"> - pirmā nolēmumā "économie numérique" paustās pozīcijas nozīmes mazināšana • Konstitucionālā padome ir tā, kurai ir pienākums Konstitūcijas 61. pantā noteiktajā procedūrā [<i>preventīvā</i> normu kontrole] raudzīties, lai tiktu ievērots direktīvu ieviešanas nacionālajās tiesībās pienākums; taču par to Konstitucionālajai padomei ir jāizlemj pirms 61. pantā noteiktā likuma izsludināšanas termiņa beigām. Tādējādi tā nevar nosūtīt EKT pieteikumu prejudiciāla nolēmuma saņemšanai un likuma normu var pasludināt par antikonstitucionālu tikai gadījumā, ja tā ir <i>acīmredzami pretrunā</i> ar direktīvu, kuras ieviešanai tā paredzēta. <ul style="list-style-type: none"> - otrā nolēmumā "économie numérique" paustās pozīcijas nozīmes mazināšana 	Recueil, 88 Internets ²³
Grieķijas Valsts Padome (Συμβούλιο της Επικρατείας)²⁴			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Valstij parādā palikušo personu izceļošanas aizliegums lieta Nr. 3502/1994 (4. Senāts)	1994	<ul style="list-style-type: none"> • valstij parādā palikušo personu izceļošanas aizlieguma neatbilstība Kopienas tiesībām, ņemot vērā darba ņēmēju pārvietošanās brīvību un brīvību veikt uzņēmējdarbību <ul style="list-style-type: none"> - vienreizēja un vispārēja pieņēmuma izdarīšana, ka kolīzijas gadījumā pārākuma attiecības darbojas par labu Kopienas tiesību sistēmai - [tas pats Senāts šo pausto nostāju vēlāk pārskatīja] 	Dioikitiki Diki 1995, 448, Δiki 1995, 937 Internets ²⁵

¹⁹ publicēts arī www.conseil-constitutionnel.fr/decision/1992/92313dc.htm

²⁰ publicēts arī www.conseil-constitutionnel.fr/decision/1997/97394dc.htm

²¹ www.conseil-constitutionnel.fr/decision/2004/2004496/2004496dc.htm; synoptische Darstellung Original und deutsche Übersetzung: www.rewi.huberlin.de/WHI/papers/whipapers0105/ccverfvde-fr.pdf.

²² www.conseil-constitutionnel.fr/decision/2004/2004505/index.htm (auch deutsche, englische und spanische Übersetzung).

²³ www.conseil-constitutionnel.fr/decision/2006/2006540/2006540edc.htm; englische Übersetzung: www.conseil-constitutionnel.fr/decision/2006/2006540/2006540edc.htm.

²⁴ pēc *Giorgos Christonakis* izvēles un ieteikumiem.

²⁵ http://lawdb.intrasoftnet.com/nomos/3_nomologia_rs.php; www.dsa.gr (Atēnu Advokātu kolēģijas mājas lapa).

Privāto augstskolu atzīšana lieta Nr. 3457/1998 (Plēnumš)	1998	<ul style="list-style-type: none"> • akadēmisko studiju programmu, no kurām daļa bija paredzētas kā ārvalstu universitāšu filiāles Grieķijā, atzīšana ir pretrunā konstitūcijā ietvertajam privāto augstskolu izveidošanas aizliegumam (Konstitūcijas 16. panta trešās daļas otrais teikums) - saskaņā ar ievērojama tiesnešu mazākuma viedokli: pastāv Eiropas Kopienų dibināšanas līgumos nostiprinātās darba ņēmēju pārvietošanās un uzņēmējdarbības veiktības brīvības un Grieķijas konstitūcijas kolīzija 	Nomiko Wima 1999, 1019, To Syntagma 1998, 961 Internets ²⁶
"Galvenais akcionārs" lieta Nr. 3242/2004 (4. Senāts)	2004	<ul style="list-style-type: none"> • strīdu izšķirošās nacionālās konstitūcijas normas, kas nosaka mediju uzņēmuma „galvenā akcionāra“ īpašību neatbilstību publiskā iepirkuma procedūras ietvaros noteiktajām piedāvātāja īpašībām (Konstitūcijas 14. panta devītā daļa), pārkums pār direktīvā 93/37/EWG iekļautajiem nosacījumiem par piemērotību - pamatojums: Kopienų tiesību sistēmas pārkums pār konstitūciju būtu tas pats, kas noliegt Grieķijas konstitūcijas izdevēja tiesības mainīt konstitūciju, lai gan Grieķijas konstitūcijas 28. pantā ietvertajam noteikumam, ņemot vērā Kopienų tiesību spēkā esamību Grieķijā, nav augstāks formāls spēks nekā citiem konstitūcijas priekšrakstiem (2 tiesnešu atsevišķās domas) - [lieta tika nodota izskatīšanai Plēnumā, kur tika pieņemts lēmums par pieteikuma nosūtīšanu EKT; pieteikumā, atsaucoties uz tiesu praksi lietās La Cascina und Fabricom (lietas Nr. 3670/2006), tika jautāts par direktīvā 93/37 minētā uzskaitījuma, kad piedāvātājs var tikt izslēgts no publiskā iepirkuma procedūras, izsmēlošo raksturu, „galvenā akcionāra“ izslēgšanas atbilstību samērīguma principam un direktīvas pārbaudi, ņemot vērā konkurences izkropļošanas novēršanu, caurskatāmības veicināšanu un subsidiaritātes principu; ievērojamam tiesnešu mazākumam bija doma tā vietā, lai sūtītu pieteikumu EKT, problēmu atrisināt, radot praktisku atšķirīgo viedokļu saskaņotību] 	Internets ²⁷
Tiesību aizsardzība pret parlamenta pieņemto individuālo likumu lieta Nr. 391/2008 (5. Senāts)	2008	<ul style="list-style-type: none"> • tiesas pieteikums EKT, lai saņemtu prejudiciālo nolēmumu jautājumā, vai abstraktās normu kontroles attiecībā uz likumiem neesamības dēļ tiesību aizsardzības reducēšana uz strīdīgās normas kontroli konkrētās lietas ietvaros – civiltiesiska prasība personisko tiesību aizskāruma gadījumā - atbilst Kopienų tiesībām - ņemot vērā Kopienų tiesību būtiskumu strīdīgajā jautājumā (85/337/EWG), pienākumam nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzību tiek izvirzītas augstākas prasības 	Internets ²⁸
Austrijas Konstitucionālā tiesa (Verfassungsgerichtshof)			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Bundesvergabeamt (B2300/95)	1995	<ul style="list-style-type: none"> • EKT kā likumīgais tiesnesis Federālā konstitucionālā likuma 83. panta otrās daļas izpratnē 	Slg. 14390 HV, 273 ²⁹
Atestāts par vispārējo vidējo izglītību (Hochschulreife) (B877/96)	1997	<ul style="list-style-type: none"> • Kopienų tiesību piemērošanas prioritāte - tas jāievēro arī Konstitucionālajai tiesai 	Slg. 14886
Dānijas Augstākā tiesa (Højesteret)			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Māstrihtas spriedums (I 361/1997)	1998	<ul style="list-style-type: none"> • Māstrihtas līguma ratifikācija atbilst konstitūcijai • sekundārie tiesību akti netiek piemēroti valsts iekšienē, ja tos izdodot ir pārkāpta EK kompetence - kompetence pārbaudīt un nepiemērot ir visām Dānijas tiesām 	EuGRZ 1999, 49 ³⁰

²⁶ http://lawdb.intrasoftnet.com/nomos/3_nomologia_rs.php.

²⁷ http://lawdb.intrasoftnet.com/nomos/3_nomologia_rs.php.

²⁸ http://lawdb.intrasoftnet.com/nomos/3_nomologia_rs.php.

²⁹ publicēts arī <http://www.ris.bka.gv.at/vfgh>

³⁰ tulkojums vācu valodā; oriģinālu skat. www.eu-oplysningen.dk/dokumenter/traktat/amsterdam/bilag/grundlov

Polijas Konstitucionālais tribunāls (<i>Trybunał Konstytucyjny</i>) ³¹			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Eiropas apcietināšanas orderis (P 1/05)	2005	<ul style="list-style-type: none"> • Polijas pilsoņa izdošana pamatojoties uz Eiropas apcietināšanas orderi ir konstitūcijai neatbilstoša • nepieciešamība pēc attiecīgiem konstitūcijas grozījumiem • arī likumi, kas ievieš ES tiesības, pakļauti konstitucionālajai kontrolei 	OTK ZU 2005, A, Nr. 4, Pos. 42 ³²
ES pievienošanās līgums (K18/04)	2005	<ul style="list-style-type: none"> • Polijas konstitūcijas augstākais juridiskais spēks pār Eiropas Kopienu tiesībām • Konstitūcijas iztulkošana pēc iespējas tuvāk Eiropas Kopienu tiesību mērķim un jēgai • neatrisināmu kolīziju starp Konstitūciju un EK tiesībām gadījumā valsts patur tiesības pieņemt lēmumu (Konstitūcijas izmaiņas vai izstāšanās no ES) • ES nav pārnacionāla, bet gan īpaša starptautiska organizācija • sekundāriem tiesību aktiem, kas pārsniedz kompetenci, nav augstāks juridiskais spēks nekā valsts nacionālai likumdošanai; dalībvalstu orgāni patur tiesības pieņemt gala lēmumu • ES pilsoņu pašvaldību vēlēšanu tiesības atbilst Konstitūciju 	OTK ZU 2005, A, Nr. 7, Pos. 81 ³³
Igaunijas Republikas Valsts tiesa (<i>Riigikohus</i>) ³⁴			
Lietas nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
Vēlēšanu apvienības II (Plenārsēdes lēmums) (3-4-1-1-05) tiesneses LAFFRANQUE un citu tiesnešu atsevišķās domas	2005	<ul style="list-style-type: none"> • ES tiesību piemērošanas pārkums <ul style="list-style-type: none"> - Igaunijas tiesību normai, kolidējot ar ES tiesībām, nacionālā tiesību norma netiek piemērota tikai atsevišķos gadījumos, bet tas nepadara šo normu par spēkā neesošu - likumdevēja kompetencē ir izlemt savādāk un radīt tiesisku pamatu, lai paziņotu par normas spēkā neesamību - šim mērķim ne Igaunijas Pamatlikums, ne ES tiesības neparedz speciālu procesu Igaunijas Valsts tiesā (<i>Riigikohus</i>) • Tiesību kancleram (<i>õiguskantsleril</i>) nav pilnvaras abstraktās normu kontroles procesā pārbaudīt, vai Igaunijas tiesības atbilst ES tiesībām • skatīt arī <i>TIESNESES LAFFRANQUE atsevišķās domas</i>: Igaunijas Valsts tiesai būtu saturiski jāpārbauda Igaunijas tiesību atbilstība ES tiesībām un attiecīgajā gadījumā jāiesniedz pieteikums EKT prejudiciāla nolēmuma saņemšanai <ul style="list-style-type: none"> - jo 2003. gadā Igaunijas Pamatlikumā tika izdarīti grozījumi, kas pilnvaro Tiesību kancleru pilnvaro (šeit:) partiju likuma atbilstību konstitūcijai. 	(Riigi Teataja III 2005, 13, 128) ³⁵

³¹ pēc *Piotr Czarny* izvēles un ieteikumiem

³² tulkojumu vācu un angļu valodā skat. www.trybunal.gov.pl/eng/summaries/wstep_gb.htm

³³ tulkojumu vācu un angļu valodā skat. www.trybunal.gov.pl/eng/summaries/wstep_gb.htm

³⁴ pēc *Julia Laffranque* izvēles un ieteikumiem

³⁵ tulkojumu angļu valodā skat. www.nc.ee/?id=391

<p>Monetārās savienības atzinums (Konstitucionālo lietu kamera) (3-4-1-3-06)</p> <p>tiesnešu <i>KERGANDBERG</i> un <i>KÕVE</i> atsevišķās domas</p>	<p>2006</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ES tiesību augstāks juridiskais spēks arī pār Igaunijas Pamatlikumu • Likuma par Konstitūcijas papildināšanu iztulkošana pēc iespējas tuvāk EK tiesību mērķim un jēgai • Igaunijas Pamatlikums pieļauj pievienošanos Monetārai savienībai; izmaiņas Igaunijas Bankas kompetencē • skatīt <i>TIESNEŠU KERGANDBERG un KÕVE atsevišķās domas</i>, kuri izsaka kritiku par to, ka Igaunijas Valsts tiesa neizsaka viedokli par robežām ES tiesību pārkumā pār Igaunijas tiesībām, kā arī neinterpretē Konstitūcijas pamatprincipus, kuri ir noteikti Likuma par Konstitūcijas papildināšanu 1. paragrāfā. Pēc tiesneša <i>KÕVE</i> domām, Eiropas Savienības tiesību pārkuma princips tiek “pārvērtēts”. 	<p>(Riigi Teataja III 2006, 19, 176)³⁶</p>
<p>Latvijas Republikas Satversmes tiesa</p>			
<p>Lietas nosaukums</p>	<p>Gads</p>	<p>Galvenās tēzes</p>	<p>Avots</p>
<p>Rīgas brīvostas teritorijas plānojums (lieta Nr. 2007-11-03)</p>	<p>2008</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 2008. gada 17. janvāra spriedumā Satversmes tiesa noteica, ka ar pievienošanās līguma ratifikāciju <i>Eiropas Savienības tiesības</i> ir kļuvušas par <i>Latvijas tiesību sistēmas neatņemamu sastāvdaļu</i>³⁷ 	<p>Internets³⁸</p>
<p>Lisabonas līguma ratificēšana (lieta Nr. 2008-35-01)</p>	<p>2008</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstitucionālās sūdzības par likumu, ar kuru tika ratificēts Lisabonas līgums, pieņemšana izskatīšanai 	<p>Internets³⁹</p>

³⁶ tulkojumu angļu valodā skat. www.nc.ee/?id=663

³⁷ See no. 24.2 (“...Eiropas Savienības tiesības ir kļuvušas par neatņemamu Latvijas tiesību sastāvdaļu”). This understanding reflects the strictly monistic perspective of Latvian constitutional law. Note that in most member states, following a dualistic approach, EU law is understood and applied as a separate law, coming from outside the national legal order.

³⁸ www.satv.tiesa.gov.lv/upload/2007-11-03_ostas%20lieta.htm.

³⁹ www.satv.tiesa.gov.lv/upload/lem_jerosin_Lisabona.htm.

III. Pielikums: Nozīmīgi atzinumi par konstitucionāliem jautājumiem saistībā ar Zviedrijas piedalīšanos Eiropas integrācijas procesā⁴⁰

Iepriekšēja piezīme:

Zviedrijas tiesām ir izteikti atturīga nostāja ES jautājumos. Galvenokārt *Riksdag* attīsta konstitucionālās tiesības dalībai ES. Diskusija Zviedrijā galvenokārt saistās ar *Riksdag* nostāju, nevis ar pamattiesību aizsardzību.

<i>Riksdag</i> konstitūcijas komiteja (<i>Konstitutionsutskottet</i>)			
Nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
(Pievienošanās Eiropas Savienībai) (1993/94:KU 21)	1994	<ul style="list-style-type: none"> • Kompetenču nodošana ES nedrīkst ietekmēt "valsts iekārtas un valsts pārvaldes formas princips". - ar tiem galvenokārt ir domāta Zviedrijas <i>Riksdag</i> kā Zviedrijas tautas galvenā pārstāvja loma • Pamattiesību aizsardzībai ES ir jāatbilst līmenim, kāds noteikts ECTK un Zviedrijas <i>Regeringsformen</i> [Instrument of Government]. • Kolīziju gadījumos starp Zviedrijas konstitūciju un ES tiesībām nav jārisina jautājums par pārākumu, bet gan drīzāk par to, vai ES ir pienācīgi nodota kompetence, lai tā varētu pieņemt strīdīgo tiesību normu. Ja tā nav, attiecīgā norma Zviedrijā ir spēkā neesoša. 	(1993/94:KU 21)
Likumdošanas padome (<i>Lagrådet</i>)			
Nosaukums	Gads	Galvenās tēzes	Avots
(Līgums par Konstitūciju Eiropai) (vēlreiz apstiprināts Lisabonas Līguma sakarā)	2005 2008	<ul style="list-style-type: none"> • "Valsts iekārtas un valsts pārvaldes formas principi" ietver arī divu konstitucionālo likumu – <i>Preses brīvības akta</i> un <i>Pamatlikuma par vārda brīvību</i> – pamatprincipus, kas ir nozīmīgi instrumenti, lai nodrošinātu uzskatu neatkarīgu veidošanos Zviedrijā. Šo divu likumu pamatprincipi ir informācijas atklātība, tiesības iegūt informāciju publicēšanas nolūkā, cenzūras aizliegums, informācijas avotu aizsardzība un īpaša atbildības sistēma. • Līgums par Konstitūciju Eiropai vājināja Zviedrijas <i>Riksdag</i> lomu, bet ne tādā mērā, lai tas būtu pretrunā ar konstitūciju. • Līgums par Konstitūciju Eiropai ne vien paredzēja pietiekamu pamattiesību aizsardzību, bet pat pastiprināja to. 	(atzinums 28.06.2005., vēlreiz apstiprināts 13.06.2008.)

Izdāles *materiāli* ir pieejami lejupielādēšanai speciālā šim simpozijam izveidotā mājas lapā (www.lanet.lv/~tschmit1, zem "Veranstaltungen"). Tur Jūs atradīsiet *saites* uz citiem avotiem internetā, īpaši tieszbiznatiskiem rakstiem un svarīgākajiem simpozijā prezentētajiem spriedumiem. Simpozija organizētājs katrā laikā ir gatavs atbildēt uz Jūs interesējošiem jautājumiem (E-mail: tschmit1@gwdg.de).

(Prof. Dr. Thomas Schmitz, Rīga, 11/2008)

⁴⁰ pēc *Ola Zetterquist* izvēlēs un ieteikumiem